

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

פרשת מטות - תשע"א
גליון קע"ה חמשת שנה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

כתב חידה

לבנים לא זכיתי,
ולא נתקיים מה שנתתי.

יחוסו של אבי אחרי אמו,
ונכנסתי לארץ יחד עמו.

אבי שהאריך ימים רבים,
היה שקול כנגד הרבים.

מי אני?

רמז: דמות הקשורה לפרשה

תזכורת: הקשר בין הדמות לפרשה הוא בהזכרתה או ברמיזה בפרשה או בפרש"י

דבר תורה

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם יַעֲבְרוּ בְנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חַלוּץ לְמַלְחָמָה לְפָנָי ה' וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנֵיכֶם וְנִתְּתֶם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֶחְזָה. וַיַּעֲנוּ בְנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דָּבַר ה' אֵל עַבְדֶּיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה. נַחֲנוּ וְנַעֲבֹר חֲלוּצִים לְפָנָי ה' אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֵתְנוּ אֶחְזָת נַחֲלָתְנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן. וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבָנֵי גֹד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצֵי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶן יוֹסֵף אֶת מַמְלַכַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת מַמְלַכַת עֹוג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן הָאֲרֶץ לְעֵרְיָה בְּגִבְלַת עֵרֵי הָאָרֶץ סָבִיב" (במדבר ל"ב כ"ט-ל"ג)

המתבונן בפסוקים אלו, לומד בתחילה שעשה משה תנאי עם בני גד ובני ראובן, שאם יעברו עם בני ישראל את הירדן וילחמו יחדיו לכבוש את ארץ ישראל, אזי יקבלו את עבר הירדן, ולכאורה לא קודם. ובפסוק האחרון נאמר, שמשם כבר נתן להם את עבר הירדן, למרות שעדיין לא יצאו להלחם, ולא דבר ריק הוא.

איתא בגיטין ע"ו א', "ת"ר, הרי זה גיטך על מנת שתשמישי את אבא שתי שנים... אע"פ שלא נתקיים התנאי, הרי זה גט, לפי שלא אמר לה אם תשמישי ואם לא תשמישי... דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים, נתקיים התנאי הרי זה גט, ואם לאו, אינו גט". וכתב הר"ף שם (דף ל"ז ב'), "והלכתא כרבנן, ואע"ג דקיימ"ל דבעינן תנאי כפול, הני מילי דאם תשמישי ואם לא תשמישי, כענין שנאמר אם יעברו בני גד וגו' ואם לא יעברו, וכדאיתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע, אבל ב'על מנת', לא, וקיימ"ל דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי". וכן פוסק הרמב"ם בפ"ו מהל' אישות ה"ז, "כל האומר מעכשיו, אינו צריך לכפול תנאו ולא להקדים התנאי למעשה, אלא אף על פי שהקדים המעשה, תנאו קיים...".

הראב"ד בגיטין שם, משיג על הר"ף, וכותב, "...איברא, מעשי בני גד ובני ראובן, מעכשיו הוה, דהא כתיב ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן וגו', ויתן משה את הגלעד למכיר", שהרי דיני התנאים נלמדים מפרשה זו של בני גד ובני ראובן, ובהם היה התנאי מעכשיו, שהרי מיד לאחר מכן משה נתן להם את חלקם. וע"כ מסיק הראב"ד, "ויל"ל דההיא מימרא לאו [דסמכא] היא".

רבינו יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בחזון יחזקאל על התוספתא גיטין ה' ו', מבאר באופן מיוחד את דברי הר"ף שעליהם הקשה הראב"ד, וזאת ע"פ דקדוק בדברי הפסוקים, שבראשונה כשבני ראובן ובני גד באו לפני משה וביקשו את חלקם בעבר הירדן, אמר להם משה את תנאו, שאם ילכו להלחם בארץ ישראל, אזי יקבלו את חלקם בעבר הירדן, ואם לאו, יקבלו את חלקם בתוך הארץ, יחד עם שאר השבטים.

כשמעו בני ראובן ובני גד את התנאי, השיבו כולם, שהם מקבלים על עצמם את התנאי, "וַיַּעֲנוּ בְנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דָּבַר ה' אֵל עַבְדֶּיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה. נַחֲנוּ וְנַעֲבֹר חֲלוּצִים לְפָנָי ה' אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֵתְנוּ אֶחְזָת נַחֲלָתְנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן". ובעקבות דבריהם אלו אכן משה נתן להם את עבר הירדן, וכדכתיב, "וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבָנֵי גֹד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצֵי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶן יוֹסֵף אֶת מַמְלַכַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת מַמְלַכַת עֹוג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן הָאֲרֶץ לְעֵרְיָה בְּגִבְלַת עֵרֵי הָאָרֶץ סָבִיב".

נמצא, מבאר רבינו יחזקאל זצ"ל, שבתחילה עשה משה עמהם תנאי כדת וכדון, ומשם נלמדים כל משפטי התנאים, ושם אמרו 'ונכבשה... ונתתם', שמשמעות תיבות אלו שמדברים על העתיד, שלאחר שילחמו הם יקבלו את המקום, וכל זה רק על העתיד, ולא מעכשיו. אבל לבסוף ביקשו בני ראובן ובני גד משה שיתן להם כבר כעת את הנחלה, שזה יהיה מעכשיו, ומשה קיבל את דבריהם ונתן להם את חלקם כבר מעכשיו, נמצא שניתן ללמוד מכאן דין 'מעכשיו', שבכ"ג אינו צריך לכפול תנאו ולא להקדים התנאי למעשה, אלא בכל גווני התנאי קיים.

לחכימא ברמיזא

כתב הרמ"א ב"ד (סוף סי' רנ"ח),
"אם חשב בלבו ליתן איזה דבר לצדקה
חייב לקיים מחשבתו, ואי"צ אמירה...
ויל"א דאם לא הוציא בפיו אינו כלום,
והעיקר כסברא הראשונה".

לפ"ז יש צורך ליישב עובדא
באדם גדול מסוים.

התדע מיהו ?

[ואם תדע מי שהיה בז לכל הון מתוך
אהבתו לתורה ולמצוות, תגלה מיהו]

מעשה רב

זה היה לפני שנים, סיפר ראובן לשמעון, בעיר שבה דרתי אז, באחת מבתי המדרשות אירעה שריפה, ולדאבון כל לב, האש אחזה גם בארון הקודש רח"ל. כנודע האסון, חרדו כל בני העיר למשמע און, ונערכה הלוייה מכובדת לס"ת, שנטמנו בכדי חרס בבית קברות סמוך.

בעקבות הדבר, רבים קיבלו על עצמם תענית יום אחד, וכן התחזקו בעוד דברים, וחשבתו בליבי, שכיון שצום י"ז בתמוז קרב, אתענה על שריפת התורה בי"ז בתמוז, שכן אחד מחמשת המאורעות שארעו בי"ז בתמוז, היה שריפת התורה ע"י אפוסטומוס הרשע.

אמר לו שמעון, כיון שצום י"ז בתמוז הוא תחילת ימי בין המצרים, ברור שעיקר קביעתו הוא משום תחילת החורבן, שבו הובקעה העיר, וזה עיקר התענית שבו, ומה שאנו מזכירים בתפלת הסליחות גם עוד מהצרות שארעו לעמינו ביום זה, ביניהם שריפת התורה, אין זה משנה את עיקר התענית שהוא על בקיעת העיר שהיה תחילת החורבן הנורא, ועל כן תענית זו לא תוכל לשמש כתענית על שריפת התורה שאירעה ר"ל בנוסף לכך, כיון שהיו לך ב' חיובי תעניות, איך רצית להיפטר בתענית אחת.

טען ראובן, שכיון שבמשנה במס' תענית (כ"ו א') טרח התנא לציין ש"חמשה דברים אירעו את אבותינו בי"ז בתמוז", הרי שאין זה רק בהזכרתנו בתפילות, אלא גם התנא במשנה שאין דרכו לספר סתם מה שקרה לאבותינו, אלא מה שנוגע לדינא, וע"כ שמבאר לנו בזה את סיבת יסוד התענית, וכיון שנתקן גם על שריפת התורה רח"ל, לכן אפשר לצאת בזה גם יד התענית על שריפת הס"ת הנוסף, והלא פשוט שגם כשנשרף רח"ל יותר מס"ת אחד, אין דין להתענות על כל ס"ת בנפרד, וממילא שפיר דמי להתענות על כן בי"ז בתמוז.

השאלה היא, הצדק עם מי ?

בין חידות

איזה הלכה מהלכות
ברהמ"ז יש לקיימה
בימים מסויימים מצד
איסור אחר.

מעניינא דסדרא

מנהג המלחמות שנעשים בתחבולות, וזכר לדבר "...ובתחבולות עשה מלחמה" (משלי כ' י"ח).
מהו אחד מדיני 'תחבולות המלחמה', שהוא מדאורייתא, הנלמד בפרשתנו.

לעילוי נשמת
הרב נפתלי חיים בן הרב מיכאל אליעזר זצ"ל

© כל הזכויות שמורות ל"איחוד חידוד" ולרבנים הכותבים - מודיעין עילית - ארץ ישראל

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה, אם עיני המניעה מהסתכלות על כפי הכתנים הוא כבר משועה שמבנים הכתנים אשר קדשונו וכו', או רק מעת ברכת יברכך.

[א] בחגיגה ט"ז א' איתא, "דרש ר' יהודה בר' נחמני מתורגמניה דר"ל, כל המדרש מציץ מן החרכים, ששינה למעלה מדראשהו, ומציץ היה קיים שהיה עומדו על דוכנו ומברכין את שורה על כפייהו, ופרש"י, "שהשכינה שורה על קשרי אצבעותיהם".

והרא"ש במגילה פ"ג ס' כ"א, כתב, "ומה שחולקין אצבעותיהן, זהו לפי המדרש מציץ מן החרכים, ששינה למעלה מדראשהו, ומציץ היה חרכי אצבעותיהן, ומכוונים לעשות ה' אווירים בין שתי אצבעות לשתי אצבעות, ובין אצבעות לאגודל, ובין גודל לגודל, לקיים מציץ מן החרכים, וכ"כ בטור סי' קכ"ב.

[ב] והנה הוסיף בחגיגה שם ב"ה בכהנין, הביאו מפרש"י במגילה, דמפרש מש"כ שם במשנה "ידיו בזהקיות לא ישא כפי", דזה הכי שלא יסתכלו העם ביהודים משום שמבנים את שורה על כפייהו, והקשו תוס', "דמסקינן דוקא בזמן שביהמ"ק קיים". ומבואר דלשיטת תוס', בזמנ"ז, אין שכינה שורה על כפי הכתנים, ולכן לא מטעם זה אסור להסתכל על ידי הכתנים.

אמנם תוס' שם מביאים טעם אחר שלא להסתכל, שכתבו, "ונראה לפרש דאף כמובלעין מיתסר משום היסח הדעת, והכי איתא בירושלמי דהתם, א"ר יוסי הלוי אמה שאסור להסתכל בכתנים בשעה שהם מברכין את העם, א"ר חגי כלום אמר אלא משום היסח [הדעת], אנה מסתכל ולא מסתנה דעתא".

[ג] ולכא"פ שם שהיה כבר בטור שם, "והעם יכונו לברכה, והיו פניהם כנגד פני הכתנים, ולא יסתכלו בהם", וכתב עלה הב"י, "ולכא"פ למימר דהא דאסור להסתכל בכתנים לא משום היסח דעת הוא, אלא משום הא דאמרין דפ' אין דורשין, שהסתכל בכתנים עיניו כהות, דהא מפרש התם בירושלמי בזמן שביהמ"ק קיים והיו עיניו כהות, דהוכחם בשם המפורש", ומבואר דבזמנ"ז אין שכינה שורה על ידיהם, ואם כן שכן דעת הטור, מפני מה שהתקיעה הטור קודם לכן את הדף של חולקים אצבעותיהם, כפי הטעם כדברי הרא"ש משום שכינה, והא דוקא בזמן ביהמ"ק היה כן ולא בזמנ"ז.

ואמנם הב"י שם כבר מביא מהרהב"ה שנתן טעם אחר לדבר, ע"ש, אבל אע"פ כן מפשטות דברי הב"י שם, לכאורה נראה שמסכים להטור, דיע"ש שמביא מהשבלי הקטן, "שפתחת האצבעות הוא סימן שאימת שכינה עליהם, כאילו הם מתחללים", ומשמע דמשום שכינה שורה על ידיהם. וע"ש.

ש"ח בתוס' הרא"ש מגילה ד"ב ב', שכתב, "ואע"פ שאין עיניו כהות עתה כמו בזמן שביהמ"ק קיים, בזמן שביהמ"ק קיים עיניו כהות מפני שהיו מברכין לישראל בשם המפורש, אבל עתה שאין מברכין לישראל בשם המפורש, אין עיניהם כהות, ואפ"ה אין מסתכלין בהם, מפני שהקב"ה מציץ מבין קשרי אצבעותיהם, שנאמר משיח מן החלונות מציץ מן החרכים".

העולה מהדברים, דיש ב' טעמים למה שאין מסתכלים בידי הכתנים. א. מצד שכינה שורה על ידיהם, וטעם זה נכון בזמן ביהמ"ק כלע"פ, ובזמנ"ז רק לחלק מהראשונים. ב. מצד היסח הדעת, והו"ש ש"ח גם בזמנ"ז.

[ה] ולכא"פ נראה דלב' הטעמים לא שייך לאסור ההסתכלות בשעת הברכה, והא, ד"ל דברכת הכתנים אינה מוכתבת את המצוה כמו בשעת מצוות, וע"ש, ולכא"פ צ"ב הלא שכינה בין קשרי אצבעותיהם, ולא דמי לאחורי שכינה (בדמיון קצת לאיסור אחורי ביה"כ, דאם מניח ופולין מותר, כדאי' בברכות ט"א).

ובל"א קשה, דהא יש דין לברך את העם, ואיך יוכלו לברך אם אין פניהם כלפי העם. ומנהג"ה זקס שליט"א שמעתי, שמבואר כאן דמצד הברכה גופא, אין שום ל"מ בכיוון פניהם, ומזה הוכיח דאין עיניו להקרב אל הגש ההנהיג בברכת כתנים [כמבד'] שלא נזכר ענין כזה בפוסקים, אלא שמענינו שהיו שנתנו כן, וצ"ע].

3 עיי' בתוס' בשבת ק"ח ב' ד"ה אילו, שכתבו, "ולא ידע ר"י מה איסור יש בזה העולה לדיכוי", ולכא"פ הלא בברכת מצוה שמברך יש ברכה לבטלה, אלא ע"כ צ"ל דאין הברכה נחשבת ממצוה ה'נשואות' ככ"ס עצמה, ואינה מעכבת, ועש"ת נודע ביהודה קמא סי' ה'.

4 כ"ז מובא בס' אבני המקום עמ"ס חגיגה שם, בשם דברי הגר"ח פקיסקי שליט"א.

5 מבואר כאן דכל דבר גנאי שקורה לאדם מחמת לימוד התורה, זה מפקיע את האדם מן המושא אל חפצא.

6 עיי' בח"א מהרש"א שכתב, "ומה שאין כל אדם יכול לעשות כן מפני הסכנה...", והרא"ב א"ל כתב ח"ב אות תתק"א.

7 בהגהות ליקוטי חבד בן חיים (להגה"ב פליט צ"ל, תלמיד החת"ס) מציץ שם כתב, דהוי שמנוגע מלבדן שהחנינו על דברים העשויים לעורר בהמות, "ונשתבש מנהג זה מדברי רמ"א סוס"ה, זה שאין אורמים תבלה ותחדשו על גביהם הנעשים מע"כ, ולקב"ח"ש ש כתב עוד, שהחנינו כן צריך לברך, ע"ש, וכבר קדמו בענין זה הפמ"ג באו"ח סוס"ה ל"ב במשבצות זהב, ע"ש, והו"ד בא'ורחות חיים ה'אות' כאן, וע"ש גם בשם השו"ת באסתי"ת דינים מערכת ברכות סי' הדי"ח כ', וע"ש ב"רדב"ת יו"ד סי' כ"ח סק"ב".

8 במ"א סוס"ה, כתב, "מקורות של בהמה, אפילו הם טמאה...", וע"ע דמאי שבט, א"א, ו"רמב"ם על כ"כ מעש"ה: אינו כולו של השני'ן אלא טהורות, וביותר, שלא מצאו באיסור צע"כ חילוק בין טהורים לשאינן כן, ואילו משום דמצינו אצל נח שבע"ה' הטהורים היו

אצבעותיהם, הנה בשי"ע שם ס"ב, מבואר, דזה עושין רק אחרי ברכת אשר קדשונו וכו', הרי שאין השכינה שורה על ידיהם אלא רק כשתחילין בברכת הכתנים עצמה.

תשובה ל"לחכימא ברמיזא"

בתשובה לשאלה, מיהו האדם גדול שיש צורך ליישב עובדא ידוע עם מש"כ בבהא"ט ס' ק"א, ד"מי שהוא עובד או פסח, אין לקרוא לו פרשת עורת או שבו, וכן כל כיוצא"ב, שלא לייבש"י, דמבואר, שאף בהזכרת הענין בלבד יש לחוש של לא לייבש"י.

המבואר הוא בלוי, כדאי' בכתובות ק"ג ב', "שמעון בני חכם, מאי קאמר, ה"ק, אע"פ ששמעון בני חכם נגמילאל בני נשיא, אמר לוי צריכא למימר [וכי צריך רבי לומר שבנו בכבוד יהיה נשיא], א"ר שמעון בר רבי, צריכא לך לומלעתי, ופרש"י "פסח היה, כדאמרין בעלמא (סוכה נ"ג א') לוי אחי קידה ואטלע".

וכתב בשיטמ"ק בכתובות שם, "הקפיד ר"ש, והשיב לו דרך גנאי, דודאי היה [רבין] צריך לומר לו, לפי שאני גדול ממנו בחכמה, ומשום דלוי היה צולע, אמר לו הכי, כדאמרין התם, לוי אחי קידה ואטלע, רש"י ז"ל במהד"ק.

ונראה דמשום כבוד אביו [רבינו הקדוש, אביו של ר' שמעון] דלא לימא דאמר מילתא יתירתא, הוא דהשיב ר"ש כן, וגם לא הוא מילתא דגנאי כולי האי, דלא היה יכול אלא משום דאחוי קידה, דהיינו לימוד תורה", כ"ז פ"א.

והרמז: שטרם בגופו לשמח את נשיא ישראל, כדאי' בסוכה נ"ג א', לוי היה מטיל קמיה דרבי שמעון סכנינ"ו, ופרש"י "קמיה דרבי, ביתו, שהיה נשיא, ומכבדן אותו בשמחה, שהיה דואג תמיד בפרת ישראל ובחוליו, כדאמרין בגדרים (נ' ב') יומא סתמא חייב היה רבי, אתו פורענתו לעלמא (זה השייכות שנקט רש"י 'בצרת ישראל ובחוליו', שחוליו מנע צרות מישאל).

תשובה ל"מבין חידות"

בתשובה לשאלה, היכן מצינו ברכה מסויימת שנהוג לחלל איש לרעהו, שלפעמים אין לאומרה בגלל פסוק מסויים הנאמר מספר פעמים ביום.

בשי"ע א"ח סוס"ה יב"ג כתב הרמ"א, "המנהג לומר למי ששובש בגד חדש תבלה ותחדש, ויש מי שכתב שאין לומר כן על מגעלים או בגדים הנעשים מעורות", של בהמ"א, דא"כ היו צריכים להמית בהמה אחרת' תחלה^א שיתחדש ממנה בגד אחר, וכתוב (תללים קמ"ה ט') ורחמינו על כל מעשינו", והנה הטעם חלוש מאד ואינו נראה, מ"מ רבים מקפידים על שלא לאמר^ב."

הרי שהם שבשאר מיני בגדים נהוג לחלל בברכת 'תבלה ותחדש', מ"מ במינים של עור משום הפסוק "ורחמינו על כל מעשינו" הנאמר בכל יום ג"פ ב'תהילה לדוד', על שם הנושק למלאמו.

תשובה ל"תענינא דסדרא"

בתשובה לשאלה, בדין כהן שאנסוהו להרוג, ש"א שנושא את כפיו (עיי' מ"ב סי' קכ"ח ס"ק קכ"ח), היאך ניתן להוכיח ע"פ פרשתנו, שלכאורה אין לו לישא כפיו.

הנה נאמר בפרשטניו כ"ה (א'), "היתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קטנו לאליהו וכפר על בני ישראל", וכבר עמדו בזה המפרשים, וההתחשבות כעת לענין כהונתו של פינחס, והרי כבר ניתנה

השואר אשאלו שהפכסוהו קליון זה הפסוק שפיר

הכהונה לכל זרעו של אהרן. ועי' במפרשים מה שכתבו ליישב בזה כ"א דכרכו.

והנה איתא בזוה"ק בפרשתינו (ר"ד א'), "כל כהן דקטיל נפש פסיל ליה כהונתיה ביה... ונפנס ס' דינא פסיל לכהנא הוה, ובגין דקנא ליה לקודשא דריך' הוא אצטרך ליהסא ליה כהונת עמלמן ליה ולבגני אבתריה לדרי דייק".

ותרגום הדברים, שכל כהן שהרג נפש, פסל עצמו לכהונה לעולם, ולכן פינחס מן הקדן נפסל לכהונה בהריגתו לזמרי, אך היות וכוונתו היתה לשמים, לקנא לשם ה', לכן הוצרך הכתוב לייחסו לפינחס לכהונת עולם, לו ולבגני אחרייו לזמרי דורות.

ומבואר בדברי זוהר, שהטעם שהוצרך הכתוב לייחס את פינחס לכהונה, זהו משום שהיה לפינחס דין של כהן שהרג את הנפש. ולכאורה היה מקום להקשות, דהרי מה שהרג לזמרי, מה הדין עשה, שהרי כן קיבל פינחס ממשא (סנהדרין פ"ב א'), הדובעל ארמית קנאין פוגעין בו, וכיון שעשה כן מה הדין, למה נפסל מן הכהונה, ולמה יגרע מכהן שאנסוהו להרוג, שנשוא את כפיו, והרי הדברים ק"ו, אם זה שאנסוהו להרוג, שמצד הדין צריך למסור נפשו, דהוא בכלל ג' החמורות דיהרג ואל יעבור, אע"פ לא נפסל לכהונה, כ"ש זה ההורג מצד הדין, שלא יפסל מן הכהונה, וע"כ שמע, דלהחורר לכאורה אף כהן שאנסוהו להרוג, אין נושא את כפיו, שלא יתא קל יותר מהיכא שהרג מן הדין.

וכמ"כ יעוין בדעת זקנים לבעלי התוספות כאן (ב'), שכתבו בשם רבינו משה מקוצי, "הניי נתן לו את בריתו שלום. לפי שכפיו נגואלו בדם, וכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו, והיה מיתירא שמא יפסיד כהונתו, וכל נתן לו הקב"ה את הכהונה שלום". וכע"ז במושב זקנים כאן, "וא"ת, והלא כבר נאמנה הכהונה לזרעו וכו'. וי"ל, לפי שהרג זמרי, סבור היה שלא יקריב עוד קרבן, כדתנן (סנהדרין ל"ה ב'), כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו, ולכן הוצרך לשנתו ולומר לו הניי נתן לו את בריתו שלום, שלא יעורר שום על כהונתו^א."

הרי מבואר לכאורה, ד"כ כמש"ת בדברי זוהר, שלכן הוצרך הכתוב להבטיחו לפינחס לכהונה, מכיון שבאמת יש מקום לחוש זה שנפסל מלישא כפיו, מאחר שהרגו לזמרי, ואם איתא שכל ההורג מצד הדין או מאונס, נושא כפיו, מה היה חששו של פינחס, ולשם מה הוצרך הכתוב להודיעו על כך לייחסו לכהונה^ב."

איברא, דבאמת יש לעיין, דאם כל כוונת הכתוב היא לייחס את פינחס לכהונה מחמת שהרגו לזמרי, א"כ אכתי אינו מובן הטעם שהוצרך הכתוב לייחס גם לזרעו לזמרי דורות, והרי דין כהן שהרג את הנפש שנפסל, היינו רק לעצמו, ולא בניו אחרייו.

והיה נראה לכאורה, דבאמת אה גופא א"כ הכתוב לומר, שתהא זו הוראה לדורות, שכל כהן שהרג את הנפש על"פ הדין, שפיר לא נפסל לכהונה בשל כך, ולכן הוצרך הכתוב לייחס גם לזרעו של פינחס לדורות, כי לזיוי כן הו"א שהוראת שעה היא לבני פינחס לבדו שלא יפסל לכהונה, מש"כ כן דואי אחרייו.

ואמנם, כל זה לענין היכא שהרג מצד הדין, אבל אכתי אין לנו ראייה לענין היכא שהרג באונס, ואזכרה היה מקום לומר, דמאחר והוצרך הכתוב לגלויל עיניו היכא שהרג מצד הדין, א"כ דואי שלענין היכא שאנסוהו להרוג, אכתי בעינן גלויל להדיא.

אלא ש"ל, דכל מה שהוקצנו בגיולי הכתוב בני פינחס, היינו לענין עצם ירושת הכהונה, אבל מאחר וגילה הכתוב שכל זרעו אחריו כתיים לדורות, שוב אין יוצא שום חכם מכלל זה, וגם בהרג את הנפש ח"ו, כיון שבאמת אין זה פסול בעצם, שהרי קי"ל שהוא כ"כ בהתה"ק ורק לישא כפיו אנו נשאי, ומשום שהוא ענין חומרא בעלמא, ולכלשונו "והוא סנהדרין (ל"ה ב' ד"ה, שנאמר, בתרוצם שם^ב), והוא משום שאין קטגור נעשה סגור, שמינו שכפיו נגואלו בדם, לא יוכל לברך עממה ליישראל בנישאת כפיו", וא"כ שפיר יתכן שכל זה הוא רק בענין שהיזו או שגג, אבל באונס שפיר נושא כפיו.

והנה כל האמור לעיל, היינו להמפרשים הסוברים כמ"ד שכבר היה פינחס כהן קודם לכן, וכמו שהקשו בראשונים, ולפי תרוצם דבעלי

ניסה לוט לשעון, "כי על כן באו בצל קורת", ושמעתי שיש גוים שנהוג אצלם, שאפילו אויב אינם רוצחים כשהוא חוסה בצל קורתם, רק לאחר יציאתו מבואר, ואיברא דעם הארץ אסור לו לאכול בשר כדאי' בפסחים מ"ט ב', משום דאזינו עדיף מבגדע"ל.

[ויל"ע גם ממנהג הכפרות, דכל ענינו שזה הבע"ח ילך למיתה, תמצאנו האדם נכנס לחיים, ואם יש שחורין במה ששולחה למישהו, ומזרעו יורחמינו על כל מעשיו", אך יעשה כפרה בזה? ועי' מ"ב סי' תת"ק ס"ט].

11 ובענין לשבח אדם על מקחו, כדאיתא בכתובות י"ז א', דיש בזה מדה טובה ממצות שבין אדם לחבירו (וע"ע ח"ח רכילות, כלל סי' במ"ח אות ל"ח), האם יש להמנע מן המקח כשיש בו עור של בהמה (מגן שקה סידור ע"כ כריכת עור, או שעון ע"כ רציונות עור), דהרי במ"א סוס"ה ר"ג, מבואר, שדברי הרמ"א הם גם באופן שרק מעורב בו ממיני בעו"ט, לכאורה נראה דמותן, וזאת משום שאינו מבקש על הריגתם, ועי' ברמ"א יו"ד סי' כ"ח ס"ב, ד"מי ששחט פעם הראשון, מבקש שהחנינו על הכיסוי אבל על השחיטה, דמזיק לבירה, וכל הפמ"ג באו"ח סי' כ"ב, דדוקא על מעשה השחיטה שהוא ההיזק בעצמו, אבל כשלושב הבגד שפיר דמי לברך (והוא לעיל בהקד"ה).

12 בש"ת נ"ב תנינא יו"ד סימן י', נשאל, "אישי אחד אשר זיכרו חיים ונחלה רחבה, ויש לו כפרים יעורתי, אשר בהיערות תרומת לו חשיתו יעיר, ואם מותר לו לילך בעצמו לירושל בקנה שיפיר לצדו ציד, או איש אחר ליישראל לעשות זה?".

וע"ש בתרי"ג שכתב, "ואמנם מאד אני תמה על גוף הדבר, ולא מצינו איש ציד רק במנודו ובעשו, ואין זה דרכי בני אברהם יצחק ויעקב, ופוק חזי, 'לומר תבלה ותחדש' כתב מהר"ש בפסקיו, הביאו ר"י מהם באו"ח סוס"ה ר"ג, שאין לומר כן, משום הנעשה מעורות בהמה, משום ורחמינו על כל מעשיו, ואף שרמ"א כתב עליו שהוא טעם חלוט, היינו ששאינו חיוב [כוונתו], שאינו מוכרח במציאות, שכדי שלישב בגד חדש מוכרח היה] שבשגילו ומיתו בהמה, וכמה עורות יש שכבר מוכן, וכמה מותם באימהם, ויכולים להמשתש בעורותיהם, ועל"ז סיים רמ"א שבתים מקפידים ע"ה, ואיך מיתא איש ישראלי בידיים של שני צורך, רק למנודו מצידה זמנו להתעסק ביהודה... ומי שהוא איש הגרץ לזה, ופרנסתו מצידה, בזה לא שייך אכזריות, והרי שחוטין בתמות ויפותות, וממיתים גימם לצורך האדם, ומה לו טהורים לשיאל במשטרם, ומה לו ממואם שיאל ללא אכילת מין ח"ו, אלא [אכל] יפרנס עצמו מדמי עורותיהן, וכל בעלי חיים ניתנו לאדם לכל צרכיו, אבל מי לא לצורך פרנסתו, ואין עיקר כוונתו ללל בשביל

